

EDITORS-ADMINISTRADORS: UMBERT Y MIR—Cadena de Cort, n.º 11—Palma.

DOMINICA XVIII DESPRÉS DE CINCOGESMA

Sobre els qui se queixan cuantre Deu

OLVIDAR un benefici rebut, es pecar cuantre s'agrahiment; negarlo, es afagir á la ingratitut una injuriosa mentida; però ferlo servir per malfamar al benefactor, es lo últim á ne que pot arribar la malignidat. Això es lo que feren els juhèus ab el Fill de Deu. Acabava aquest de curar un paralítich que ells li havían presentat, y com els pecats havían estat causa de la parálisis que patia, per un efecte admirable de la seua bondat, no sols el curá, sino que li concedí el perdó. D' aquest miracle prengueren motiu per murmurar de Jesu-Crist, per formar judicis temeraris cuantre la seua persona. El Senyor, que coneix sos pensaments, y penetra el fondo de sos còrs, los diu: «¿Per què pensau mal en els vostros còrs?» ¡Quina ingratitut, diu San Bernat! ¡quina malicia! ¡quin furor! Pensar mal d' un homo que cura els còssos y salva les ànimes, es rábia de víbores: ¡Oh viperum affectum!

¿Y no veim avuy renovada aquesta mateixa ingratitut, aquesta rábia, aquest furor, ab molts de cristians? A imitació dels juhèus, son molts els cristians de avuy en día que murmuran de Deu, que se impacientan cuantre Ell, y... lo blasfeman cuant no satisfá sos desitjos desordenats. Un fondo de rebelió é independència que mantenen molts, moltíssims, dins son còr, per creurer que mereixen molt més de lo que Deu los dona, es la causa principal de tan horrible crim. Volen gosar de tots els plèrs y comoditats de la vida, que creuen sérlos propis; veurerse rodetjats d'honors y col·locats als puestos més ventatjosos per los quals pensan sempre tenir mèrits, y tal vegada més que els altres: aquest es son desitx, y, perque Deu no los favoreix y ab la seua providència no los assacia sa ambició, que tal volta los sería més mal si ho fés, perque contradiu y trastorna ses quime-

res, lo miran com á inimich y lo murmuran: ¿y no es això ofendrerlo en la seua soberanía, en la seua providència, en la seua voluntat? Es Deu el nostro Senyor y dispòn com vol de noltros; vol Ell lo que fa, y fa tot lo que vol. La seua sola voluntat ocupa el lloch de totes les coses: ella es lo seu consèll, lo seu cor, la seua idèa, son bras; y no pot deixar de cumplirse en tot. Aquesta necessitat de cumplir sos inmutables decretés está destinada en son enteniment, tota sòrt en les seues mans y tota fortuna en la economía de la seua providència. La sòrt cau demunt Acán y es apedregat; demunt Saul, y es aixecat al trono; demunt Massiá y es colocat entre els Apòstols. Aquesta voluntat es inseparable de son poder, sens que altre poder lo puga resistir. Cuantre la voluntat y poder de Faraó, allibera de la esclavitut als Israelites. Cuantre la voluntat y poder de Saúl, salva la vida y corona á David. Cuantre la voluntat de Nabucodonosor allibera als tres jovenets del foch. Així cumpleix y fa cumplir, Deu, sempre la seua voluntat. ¿No es loca temeridat cuantradirla? ¿Què dicta, donchs, la sana rahó, y la meteixa propia conveniència? No murmurar, no blasfemar, sinó conformarmos en lo que Ell vol, adorar sumisos y cumplir gustosos sos inescrutables decretés.

MOSSEN JOAN

NOSTRA SENYORA DE LA MERCÉ

*In captivitate securus.
Redemptrix captivorum. ora pro nobis.*

Oh Maria, aquí 'm teniu,
vostra amor á Vos me mena;
mes, posame la cadena
que vuy ser vostre catiu.

Ja may més me dexeu lliure
sinó per volar al port,
quant, ab l' hora de la mort,
m' arribi l' hora de viure.

J. VERDAGUER, PRE.

SANTOS DE LA SEMANA

Día 25. Lunes —SANTOS Cleofás, mr., Formerio, Erculano, soldados, mrs.; Lope, ob.; SANTAS Tara, casada, mr., Aurelia y Neomisia, vgs.; María de Cervellón (vulgo del Socós) vg., mercedaria.

Concluyen las Cuarentahoras en la Merced.

Día 26. Martes.—SANTOS Eusebio, papa; Cipriano, mr.; Calistrato y otros 49 soldados, mrs.; Eusebio, ob., Amancio, pbro. SANTA Justina, vg. y mr.

Empiezan las Cuarentahoras en la Misión.

Día 27. Miércoles.—SANTOS Cosme y Damián, hermanos mrs.; Florentín, Antimo, Leoncio y Euprepio, mrs.; Adolfo y Juan, mrs. de Córdoba; Eleazaro, conde de Arián; Semión, Metafraste, cfr. SANTAS Epicaria, mr., Delfina, esposa de S. Eleázaro, Hitrudis, vg.

Continúan las Cuarentahoras en la Misión.

Día 28. Jueves.—SANTOS Wenceslao, duque de Bohemia y mr., Exuperio, Salomón y Silvino, obs., Simón de Rojas, trinitario. SANTAS Eustoquia, vg, Lioba, vg. y monja.

Concluyen las Cuarentahoras en la Misión.

Día 29. Viernes.—Antes día de misa. La Dedicación de San Miguel Arcángel. SANTOS Fraternal, ob. y mr., Grimoaldo, pbro. SANTAS Heradea, Gudelia y Casdoa, mrs, Ripsina y compañeras vgs, y mrs.

Empiezan las Cuarentahoras en Sta. Catalina de Sena.

Día 30. Sábado.—SANTOS Gerónimo, fundador y dr., Gregorio y Honorio, obs. SANTA Sofia, vg.

Jubileo en las iglesias de S. Jerónimo.

Continúan las Cuarentahoras en Sta. Catalina de Sena.

Día 1.º Octubre. Domingo XIX después de Pentecostés —Nuestra Sra. del Rosario. La Dedicación de la santa Iglesia Catedral de Mallorca. SANTOS Angel Custodio de España; Remigio, ob.; Aretas y otros 504 mrs, en Roma; Severo, pbro. SANTAS Máxima y Julia, hermanas, mrs.

Puede ganarse indulgencia plenaria tantas veces cuantas se visite la Capilla de la Co'radía del Stmo. Rosario.

Concluyen las Cuarentahoras en Sta. Catalina de Sena.

Gran questió social (*)

MOLT s'ha conversat y escrit sobre la questió social entre patrons y obrers, ò sia entre els pobres que fan feyna de mans y els qui los ho donan á fér y los ho pagan.

Les desavenències que sempre seguit surgen entre una y altra classes, motivades á voltes per l'enveja dels qui están baix, y á voltes per los abusos inconsiderats ò per l'orgull y l'avariacia dels qui están més alts, mantenen desficiosos y avalotats als trabayadors contra els burguesos, y d'aquí el mal estar que especialment patexen les poblacions industrials y comercials.

¿Hey ha mèdis d'evitar aqueis conflictes? Es indudable que sí: però está vist que ni els Governos ni les Autoritats que per evitarlos no més se valen de l'aplicació de Lleys humanes; ni tampoch la Ciència moderna que espera la solució d'aquest gran problema en la pràctica de les majors llibertats civils y en la futura Economia política, son capassos de lliberar als pobles dels fàtals y horrorosos efectes que dits conflictes produeixen.

Sols una Autoritat, demunt la terra, dictant regles, en nom de l'Autoritat del cèl, pot conjurar les tempestats socials que la pobrea, cansada de sufrir cèrtes injustícies, axeca contra els richs y poderosos. A tal fi y efecte l'actual Pontífice Lleó XIII, redactá y publicá una encíclica referent á la *Condició social dels obrers*, inspirada en lo còdich evangèlich, y per tant, plena de caritat

(*) Llegida en l'acte de l'inauguració del Círcol de Seglars Catòlics en l'Arraval de Santa Catalina.

y saviesa, que causá l'admiració dels grans homos y de tots els Caps de Govern, dins les nacions civilisades.

Si les observacions, y els preceptes que los doná Lleó XIII, se tenguessin en conte y s'aplicassin feèlment, haurian desaparecut ja, els ódis y males voluntats dels proletaris contra els favorits de bens materials; y aquests en lloch de explotar sens compassió al seu germá prohisme serien los seus protectors respectats y estimats; nasquent d'aquí l'armonía, la pau y el benestar possible entre els homos de tota condició y estament que passám per aquest vall de llágrimes.

Sols per dar una idèa del modo vertaderament inspirat en la Justicia divina com Lleó XIII exposa el remey que tots hem menester per salvarnos del terratremol social que mos con mou, vaig á transcriure, casi al peu de la lletra el seté capítol:

«Moltes coses, diu, ha de protegir l'Estat respecte dels obrers, y amb tota preferència les que pertanyan á ses ànimes. La nostra vida, encar que bona y desitjable, no es el fi per-a que hem sigut creats, sino la vía y el mèdi per-a perfeccionar el nostro esperit, amb el conexamet de la Veritat y amb l'amor del sumo Bé. L'ànima es lo que du sobrestampada l'imatge ò semblansa divina; es la residència d'aquell senyoriu concedit á l'homo demunt les criatures inferiors, y en virtut del qual li están subjectes y lo serveixen útilment la mar y la terra.

»Amb axò tots els homos son iguals; sens cap diferència entre richs y pobres, amos y sirvents, monarcas y súbdits perque *el Senyor de tots es un meteix*. A ningú es lícit violar impunement la dignitat de l'homo, de qui el meteix Deu dispon amb gran reverència, ni embarassarli aquella vía de perfecció ordonada per-a conseguir la vida etèrna. De modo que, ni encara per propia y llibera voluntat podria un homo renunciar á ser tractat conforme á la seua naturalesa, ni acceptar l'esclavitut de s'esperit; perque no se parla de *drets* que pugan exercirse lliberament, sino de *devers* en vers de Deu, absolutament inviolables. D'hont se dedueix la necessitat de descansar los dies festius, entenguent que axò no vol dir passarse el temps ociosament é inactius, y molt manco aprofitarse de aquell descans, que molts desitjan, per dedicarse als vicis y per tudar diners; sinó la necessitat d'un descans corporal consagrat á la Relligió, y als plers honests de la familia. El descans unit á les pràctiques piadoses, llibera al homo dels trabays y negocis de la vida quotidiana, reclamantli pensaments elevats dels goigs celestials, y la pràctica del culto degut amb justicia á l'etèrna Divinidad. Amb axò consisteix, y aquest es el fi primordial del repòs festiu que Deu, amb una lley aposta li prescrigué, y que Ell meteix nos ensenya, amb lo seu ecsemple, quant, després de creat l'homo volgué estar en quietut misteriosa; *el septé dia reposá de tota l'obra que havia realisada*.

»Per lo que toca á la defensa dels bens corporals y exteriors lo primer que tot bon Govern deu haver de fér es, sostreure els pobres obrers de l'inhumanitat codiciosa dels especuladors, qui, atenguent tan sols á sa propia ganancia, abusan sense discreció é inmoderadamente de ses persones, com si fossin còses. No es just, ni humanitari ecsigir á un homo tant de trabay que el seu còs patesca y li adormesca s'ànima.

»L'activitat del homo es limitada, lo meteix

que sa naturalesa. Veritat es que aquella forsa augmenta amb s' us y ecsercissi, però amb condició que de tant en tant s'aturi y se descans. Donchs no deu haverse de perllongar el trabay més temps del que ses forses pugan soportar. La duració d'aquell descans dependeix de la classe de trabay, de diverses circumstancies de temps y de lloch y de ses complecions y salut dels obrers. Els trencadors de pedreres davall terra, els qui extreuen material de dins mines ò pous, sent lo seu trabay més sobrat y manco sanítos, ha de durar manco. Y també s' ha d'atendre á les estacions del'any, pues, lo que se suporta durant unes, costa molt més d'aguantarho durant ses altres, ò no es aguantadó.

»Finalment, lo que pot fér y á lo que pot arriscarse un homo robust y acabat, no es rahnable que se carregui á una dona ò á un atlot. Y més encara: respecte dels al-lots hey ha que tenir án-sia y no comportar que fassin feyna á fábricas ò á tallers abans de que sa seua edat haja enfortit son còs físicament y desarrollat les facultats intelectuals de la seua ánima. Tal com succeheix á l'herba tènra, que els moviments y satsades la mostían de vert en vert, ses forses que se desarrollan en la puericia també se tudan y esbraveheixen per escés de moviment, y á les hores se fa impossible la deguda educació d'aquells infants.

»Del meteix modo, hi ha cèrta classe de trabays impropis per ses dones, á ne qui, per sa naturalesa, corresponen les feynes domèstiques; y aquestes ocupacions protegeixen moltíssim l'honestidat del sexo dèbil, y tiran naturalment á l'educació dels fills y al benestar de la casa. En general se deu establir per regla, que la durada del descans ha de ser á proporció dels esforços en son trabay; perque ses forses gastades trabayant deuen haverse de restablir amb el repòs. En tot contracte que fassin entre ells, patrons y obrers, s' ha d'entendre sempre que es condició, dita ò no dita, que s' ha de reposar corporal y espiritualment: pacte sens aquesta circumstancia, sería immoral; pues á ningú es lícit ecsigir ni prometer la desobediència dels devèrs que 'l lligan y obligan envers de Deu y envers de sí meteix.»

Ja het ohit, de quin modo nostro Sant Pare Lleó XIII, soluciona la gran questió social entre els patrons y obrers catòlics. Per desgracia de tots, son els de més amunt qui no'n fan cas. ¡Guardemnos del càstig de Deu!

B. FERRÁ.

EL PARE NOSTRO

¡Oh! Pare nostro adorat
Qu' ompliu l' espay infinit,
Vostro nom sia benehit,
Per sempre, y glorificat.
Vostro Reyne desitjat
Donau á n' el poble feèl,
Y 's fassi en la terra y el cel
Vostra santa voluntat.

Cada día donaumós
Lo pa que necessitám.
Xi com noltros perdonám
A tots los nostros deutós,
Les culpes perdonauumós,
Que caiguem no permetent
En la tentació; y clement
De tot mal lliberaumós.

C. A.

El Congrès de Burgos

Molt s' ha dit y xarrat sobre les resultes de aquest Congrès Catòlich. Mentres no sapiguem de bona tinta lo cèrt mos limitam á transcriure dos telegramas, publicats per *La Almudaina* y *El Ancora*, de Palma, dies 18 y 19 del corrent, suposant que venen de bon origen. Diuen així:

«Bases de la unió catòlica—Madrid, 16.

Burgos.—Se han publicado las bases para la Unión de los Católicos, firmadas por todos los prelados asistentes al Congreso.

Dicen que los católicos se unirán en todas las cuestiones político-religiosas, obedeciendo á las autoridades, aunque esgrimiendo todas las armas lícitas dentro de la legalidad.

No se obliga esta unió á tratar asuntos meramente políticos ó católicos; puede tener también diversos pareceres respecto á las formas del Gobierno.

El fin de la unió debe de ser revindicar los derechos de la Iglesia y de los católicos, presentar candidatos en las elecciones, fundar periódicos y asociarse en cualquiera forma para dar ejemplo bajo la autoridad de los obispos.

Los asociados se obligarán á apoyar á los candidatos católicos, no prestando sus fuerzas á quien no acepte su programa.

Deben asimismo apartarse de aquellas gentes temerarias que otorgan patentes de catolicismo y que se atreven á poner límites á la autoridad del Papa y de los obispos en las cuestiones políticas y religiosas.

La unió no se propone cambiar ni destruir instituciones ó gobiernos, sinó únicamente defender á la Iglesia y purificar los errores de algunas gentes.

Se restringirá la tolerancia religiosa al extricto cumplimiento de la Constitución, prohibiéndose las manifestaciones anti-catòlicas y las escuelas láicas.

Que se conceda libertad académica á la Iglesia; que la enseñanza oficial sea catòlica; que las personas eclesiásticas no puedan ser penadas por los tribunales civiles no habiendo perdido el fuero, ni aún citadas por esos tribunales sin licencia del prelado correspondiente.

El mensaje de los Obispos españoles al Papa.

Roma, 17.—El *Osservatore Romano*, órgano del Vaticano, publica el mensaje que el episcopado español ha dirigido al Papa con motivo del Congreso catòlico de Burgos.

Declara el citado periódico, que en dicho documento los Obispos españoles se someten completamente al espíritu y letra de la carta que Su Santidad dirigió al Arzobispo de Toledo, Cardenal Sancha.

Contarelles andritxoles

Es Pastor de s' Evangèlica.

Part d' allá Estallenchs hi ha una torre nomenada s' *Evangèlica* y su prop una cala ahont hi atracavan y saltavan en terra els mòros, en temps que venían á Mallorca per robar y dursen gent cautiva, en revenja d' haver estat sos pares trèts y esvehits de Mallorca p' el gran Rey En Jaume.

Y contan per tradició, que, una vegada, un estòl de moros corsaris, de nit y solapats entraren dins el terme d' Andraitx per l' *Evangèlica*, encalsant un pastó, qui, còsta amunt, s' empenyelá de modo que no lo podían atenyar.

¿Què feren els mòros? digueren:—Aquí te sitiarém y t' haurás de rendir per fam.

Emperò ell, que tenia un pa y mitg dins sa coveta des penyal ahont s' havia redossat, los respongué:—¡Ja hi anau errats! ¿veis aquest mitg pa? ¿veis aquest sencé?... Y axí com los ho mostrava los enfonyava y los ho tornava trèure, com si en tengué una fornada.

Es mòros, creguts de que tenia pa per un parey de mesos, l' abandonaren y fugiren.

Un altre día es pastó havia entrat á beure aygo dins es pou de s' *Evangèlica*, y cuant en sortia se ven devant els metexos moros que l' havían vetlat, y l' agafaren.

—Avuy t' en duhim, li digueren, no t' escapas.

Y ell los diu:—Oh uep!, voltros m' heu hagut per trahició, y axò, uns homos tan braus y nobles com voltros, no heu fan. Fassèm un pacte: jo me fermaré per sa cintura y si, estirant tots voltros plegats, m' aturau, será bona presa, y sinó, no.

—Ja está dit,—li respongueren.

Y ell, fent com qui se ferma ben estret, los dá s' altre cap de corda, que ells agafaren posantse de tira com qui va á treure una barca del mar.

—Heu de tirar tots á una, en dirvos jo ¡hala!— y los havia posat en direcció d' una timba.

—Hala! diu; y els mòros pegaren tots d' esquina y de felondres, mentres ell ja li ha estret, cametes amigues de cap á sa cova des penyal.

Un' altra vegada els mòros l' atraparen dins sa caseta ahont hi havia formatjat.

—Avuy no t' escapas! li digueren, y èll se trèu des bossot una pessa de formatge tènre, y los ho mostra diguent.

—Veis aquesta pessa? idò mirau: axí com la fas trossos en feré dels ossos des primé que glapiré. Però, vuy vení amb voltros, que ja estig cansat de fé de pastó.

—Ydò aném, li respongueren.

—A poch á poch: ningú vé á ca-meua sense tastá es brossat, y arribau que está á punt de bullir, ja no se torbará un credo á fe es quissons.

—Heu volém veure, digueren ells enrevoltant sa caldera que ja alsava es bull.

Ell pren sa crosseta y sa llosa y comensa á tirar-los xerigot p' els uys, qui romangueren escaldats y cegos; y escapats, aquí caig, aquí m' axech, no s' aturaren fins dins sa barca; y no tengueren ganas de torná á prende terra á sa cala de s' Evangélica.

UN ANDRITXOL.

CARTA UBERTA

que calsevol pot tirar dins el buzó de denuncies de fets contraris á l' Higiene pública.

Establiments 20 Setembre de 1899.

Sr. Director de MALLORCA DOMINICAL.

Mon bén volgut amich: Ja que vostê s' ha preocupat sovint y espesses vegades dels cementèris y de la dexadès en que se troban per part dels Ajuntaments de Mallorca, avuy li agrahirém que estampi la present, á veure si algun dels seus lectors membre de la Junta provincial de Sanitat, tendrá medi de posar remey al grandíssim inconvenient que fá molts d'anys ecsisteix en lo nostromalanat poble.

Se tracta de la situació y de les impitjorables condicions del *corralét* ahont enterrám els vehins morts, just darrera l' Iglesia y paret mitjera amb ella y amb la Vicaría, y confrontant amb la carretera que de ciutat va á Esporles.

Es vé que podríam haver dirigit una instancia al Ajuntament, ó al Sr. Governador; però axò, á més de costarnos papé sellat, y posarnos mal vists, tal volta hauría estat motiu per pujarnos sa cuota de consums, (no heu deim p' el Sr. Governador, que prou mos consta son zèl y sa rectitut de procediments.) Però si MALLORCA en parla será més facil á tots y á cada un dels interessats ó obligats á posar remey, enterarse de la veritat y de les justes rahóns que han mogut la nostra ploma.

Deim que el *corralét* ó *tancat*, com vulgarment nomenan al fossar d' Establiments, está tan mala-

ment, per lo mal situat y reduhit que de cap manera se comportaría dins cap població mora. Basta dir que més de tres pichs han hagut de retacar amb ciment ses filtracions de ses fosses ó tombes que d' estiu ratjaven dins sa cuneta des camí públich; y no parlem des *tufo* que qualque vegada obliga á tancar ses portes de ca 'l Sr. Vicari.

En quant á nêt y ben cuydat? es cosa de veure!

Y no son tant sols l' Iglesia y la Vicaría que lo revoltan, sinó que com se troba enmitx del redòl mes espés de cases, també participan més ó manco de ses emanacions, els cafés, cassinos, tavèrnes y carnicerías del seu entorn.....(¡!)

¡Y volen suposar els metjes més eminents de les nacions civilisades que si la pèsta d' Oporto no s' acordona y si no se matan forsa de rates, aquella malaltía invadirá l' España y fins y tot les Balears! Axò deu ser fals, perque si ses rates y ses mosques y els microbis y els gassos, fossin medis reals de propagació, dins Establiments no hey quedaria nigú viu. Però, y la pudor ofensiva á tota persona que té es nas desembossat, (me dirá vostê) ¿com no ha fét alsarsê á crits als vehins d' allá prop?

Es que los n' ha prês com als calatravins de ciutat que, á forsa d' ensumar, han perdut s' olfacto; y si s' aire los ho dú, per lo acostumat que hi están ja nò 'n fan cas.

Encara més: no fá molts d' anys que l' Autoritat eclesiástica hagué de reconciliar aquell sagrat lloch y benehirlo, per haver estat profanat.

Per tant, y per lo que dexam de dir, es d' esperar que tan aviat aquesta *carta uberta* sia llegida per cualcú que tenga autoritat sobre l' autoritat local d' Establiments, procurarà lliberar de l' amensassa constant que pesa sobre son vesindari als qui encara sobreviuen, elegint un siti decantat, espayós y apropósit per construir un nou cementèri, conforme está manat per disposicions legals superiors vigents. No fos cosa que qualque epidèmia se desarrollás en dit poble, y mancant terra sagrada haguessin d' establir un forn crematori per incinerar els cadáveres, si es que romangués cualcú per ecsercir el càrreg de fagonista.

Acabém formalment, Sr. Governador: ja que V. E. demostra tanta curolla y diligència en favor de l' higiene pública, els infrascrits li suplican que envi y una comissió tècnica á comprovar aquesta denuncia, y después, (prescindint de tota mira egoista, apocada ò política), se procedesca á lo que mes convenga al benefici y á la salut del comú. Lo cual li agrahirán corralment les families d' aquell vesindari, y en particular els autors d' aquesta carta, que no estampan sos noms per rahons fácils d' adivinar, pero que si fos necessari mostrarán sa cara devant qui corresponga.

A. B. y C.

CONSELLS Y ADAGIS AGRÍCOLES

Septembre

Día 25.—Vermau ses vinyes.

Día 26.—Compartiu els fems.

Día 27.—Donau ses derrerres reyes.

Día 28.—Cohiu ses nous.

Día 29.—Sant Miquel Sant Miquelada, en veure figa bona pedrada.

Día 30.—Comprau semoli p' els porchs.

Octubre

Día 1.º.—Curta serment verema llarga.